

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Üldkohus
PRESSITEADE nr 21/22
Luxembourg, 2. veebruar 2022

Kohtuotsus (kohtuasi T-616/18)
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo vs. komisjon
(Gazpromi võetud kohustused)

Üldkohus jättis rahuldamata hagi komisjoni otsuse peale, millega muudeti siduvaks kohustused, mille Gazprom pakkus välja selleks, et lahendada komisjoni tõstatatud konkurentsiprobleemid seoses gaasi eelneva hulgitarnega Kesk- ja Ida-Euroopa riikide siseturgudel

Otsuses, millega need kohustused heaks kiideti, ei ole rikutud menetlusõigusnorme ega tehtud sisulisi vigu, nagu väitis hageja

Aastatel 2011–2015 võttis Euroopa Komisjon mitu meetet, et uurida gaasiturgede toimimist Kesk- ja Ida-Euroopas. Muu hulgas algatas ta uurimise Gazprom PJSC ja Gazprom export LLC (edaspidi koos nimetatud „Gazprom“) suhtes seoses gaasitarnelega kaheksasse liikmesriiki, nimelt Bulgaariasse, Tšehhi Vabariiki, Eestisse, Lätti, Leetu, Ungarisse, Poolasse ja Slovakkiasse (edaspidi koos „puudutatud riigid“).

22. aprillil 2015 saatis komisjon Gazpromile vastuväiteteatise¹, heites talle ette turgu valitseva seisundi kuritarvitamist seoses gaasi eelneva hulgitarnega puudutatud riikide siseturgudel, eesmärgiga takistada seal gaasi vaba liikumist, ja seetõttu ELTL artikli 102 rikkumist, mis sellise kuritarvitamise keelab.

Konkreetsemalt leidis komisjon vastuväiteteatistes, et Gazpromi strateegia hõlmas kolme liiki tegevusi, mis olid potentsiaalselt konkurentsivastased:

- esiteks kehtestas Gazprom territoriaalseid piiranguid gaasitarnelepingutes puudutatud riikide hulgimüüjate ning teatud tööstusklientidega (edaspidi „vastuväited seoses territoriaalsete piirangutega“);
- teiseks võimaldasid need territoriaalsed piirangud Gazpromil kohaldada ebaausat hinnapoliitikat viies puudutatud riigis, nimelt Bulgaarias, Eestis, Lätis, Leedus ja Poolas, kus ta küsis liiga kõrget hinda (edaspidi „hinnapoliitikaga seotud vastuväited“);
- kolmandaks seadis Gazprom Bulgaarias ja Poolas gaasitarne sõltuvusse hulgimüüjatelt teatavate gaasiedastustaristuga seotud tagatiste saamisest. Need tagatised puudutasid muu hulgas Poola hulgimüüja Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A., st hageja nõusolekut, et Jamali gaasijuhtme Poola lõigul – mis on üks peamisi transiitgaasijuhtmeid Poolas – tugevneb Gazpromi kontroll sellel tehtavate investeeringute haldamise üle (edaspidi „Jamaliga seotud vastuväited“).

Nende konkurentsiprobleemide lahendamiseks esitas Gazprom komisjonile ametliku kohustuste võtmise ettepaneku ja pärast seda, kui ta oli saanud huvitatud isikutelt nende seisukohad, kohustuste muudetud ettepaneku (edaspidi „lõplikud kohustused“).

¹ Komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb [ELTL] artiklite [101] ja [102] kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT 2004, L 123, lk 18; ELT eriväljaanne 08/03, lk 81), artikli 10 alusel.

Paralleelselt selle menetlusega esitas hageja 9. märtsil 2017 kaebuse, milles ta heitis ette Gazpromi kuritarvitavat tegevust, korrates suurel määral komisjoni poolt vastuväiteteatises tõstatatud probleeme. Komisjon lükkas aga selle kaebuse tagasi².

24. mai 2018. aasta otsusega (edaspidi „vaidlustatud otsus“)³ kiitis komisjon heaks ja muutis siduvaks Gazpromi esitatud lõplikud kohustused ning lõpetas haldusmenetluse vastavalt määruse nr 1/2003⁴ artiklile 9.

Hageja esitas selle otsuse peale Üldkohtule tühistamishagi, väites, et komisjon oli eelkõige toime pannud mitu määruse nr 1/2003 artikli 9 rikkumist ja rikkunud ka proportsionaalsuse põhimõtet, sest võetud kohustused ei olnud täielikud ega piisavad, ning samuti rikkunud mitut EL toimimise lepingu sätet, eriti seetõttu, et see otsus oli vastuolus ELTL artikliga 194 ja liidu energeetikapoliitika eesmärkidega⁵.

Üldkohtu kaheksas laiendatud koda jättis selle hagi rahuldamata.

Üldkohtu hinnang

Üldkohus asus seisukohale, et vaidlustatud otsuses ei ole rikutud menetlus- ega materiaalõiguse norme, millele hageja oma kuues väites tugineb.

Täpsemalt lükkas Üldkohus esiteks tagasi väite, milles heideti komisjonile ette lõplike kohustustega nõustumist hoolimata sellest, et need ei vastanud Jamaliga seotud vastuväidetele.

Selle kohta märkis kohus, et määruse nr 1/2003 artiklis 9 ette nähtud kohustuste võtmise menetluses ei tähenda proportsionaalsuse põhimõtte järgmisega seotud nõuete täitmine seda, et kõik esialgses hinnangus tõstatatud konkurentsiprobleemid – ka juhul, kui see hinnang antakse vastuväiteteatise vormis, nagu käesolevas asjas – peavad kindlasti saama lahendatud asjasse puutuvate ettevõtjate välja pakutud kohustustega. Kuid komisjon pidi põhjendama, miks ei olnud käesolevas asjas võetud kohustusi, mis oleksid vastanud Jamaliga seotud vastuväidetele.

Nii esitas komisjon – arvestades tema vastavat kohustust – põhjused, miks ta nende kohustuste võtmist ei nõudnud. Ta viitas sellega seoses eelkõige Urząd Regulacji Energetyki (Poola energiaamet) 2015. aasta maikuu otsusele, millega kinnitatakse Euroopa Liidu gaasisektori õigusnormide⁶ alusel Jamali gaasijuhtme Poola lõigu haldaja Gaz-System S.A. sõltumatuks võrguhalduriks (edaspidi „sertifitseerimisotsus“). Seega **isegi kui Gazprom oli üritanud tugevdada oma kontrolli Jamali gaasijuhtme Poola lõigul tehtavate investeeringute haldamise üle, kontrollis sertifitseerimisotsuse kohaselt neid investeeringuid lõplike kohustuste heakskiitmise ajal otsustavalt siiski Gaz-System**, ning lisaks olid teatud olulised investeeringud sellesse lõiku juba tehtud.

Nii lahendas Jamaliga seotud vastuväidete esemeks olevatest konkurentsiprobleemidest osad sertifitseerimisotsus. Järelikult, arvestades **komisjoni** kaalutusõigust kohustuste heakskiitmisel määruse nr 1/2003 artikli 9 alusel, **oli tal õigus lõplikud kohustused heaks kiita olenemata sellest, et need ei sisaldanud ühtegi meetet, mis oleks vastanud Jamaliga seotud vastuväidetele.**

Sellega et komisjon kiitis heaks lõplikud kohustused, kuigi puudusid Jamaliga seotud vastuväiteid käsitlevad kohustused, **ei rikkunud ta ka lojaalse koostöö põhimõtet**. Üldkohus

² Komisjoni 17. aprilli 2019. aasta otsus C(2019) 3003 final, kaebuse rahuldamata jätmise kohta (juhtum AT.40497 – Gaasi hinnad Poolas). Üldkohus rahuldab selle otsuse tühistamise hagi 2. veebruari 2022. aasta kohtuotsusega Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo vs. komisjon (Kaebuse tagasi lükkamine), [T-399/19](#) (vt ka pressiteade [nr 22/22](#)).

³ Euroopa Komisjoni 24. mai 2018. aasta otsus C(2018) 3106 (final) Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 102 ja EMP lepingu artiklis 54 sätestatud menetluse kohta (juhtum AT.39816 – eelneva turu gaasitarned Kesk- ja Ida-Euroopas) (ELT 2018, C 258, lk 6).

⁴ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

⁵ Poola Vabariik ja Leedu Vabariik astusid selles asjas samuti menetlusse hageja nõuete toetuseks.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 94).

lückas tagasi etteheite, et komisjon takistas riigisiseste konkurentsiasutuste ja kohtute tegutsemist nendes vastuväidetes esile toodud tegevuse suhtes. Nimelt kuigi nad ei saa vastu võtta otsuseid, mis läheksid vaidlustatud otsusega vastuollu, ei ole komisjon tuvastanud liidu konkurentsioiguse rikkumise puudumist. See otsus ei kahjusta järelkult riigisiseste konkurentsiasutuste ja kohtute õigust sekkuda Gazpromi tegevusse, mis puudutab Jamaliga seotud vastuväiteid, ega nende pädevust kohaldada ETL artikleid 101 ja 102.

Teiseks lückas Üldkohus tagasi väite, milles seati kahtluse alla komisjoni heakskiit lõplikele kohustustele olenemata sellest, et need ei pakkunud sobivat lahendust hinnapoliitikaga seotud vastuväidetele. Gazprom võttis nimelt endale kohustuse viia gaasitarnelepingutesse, mis kehtisid vähemalt kolm aastat ja mille ta oli sõlminud oma klientidega viies puudutatud riigis, sisse lepingulise hinna määrava hinnavalemite läbivaatamise uue mehhanismi. See uus mehhanism nägi muu hulgas ette nende valemite vastavuse võetud kohustustega kinnitatud hinnasuunistele ja võimaluse lahendada võimalikud vaidlused sel teemal liidus asuvas vahekohtus. Üldkohus leidis, et komisjon ei teinud selles suhtes ilmset hindamisviga, ka muu hulgas seetõttu, et ta kiitis heaks kohustuse, mis nägi ette pigem selle uue läbivaatamise korra, mitte ei kohustanud viivitamata muutma hinnavalemeid asjasse puutuvates lepingutes.

Komisjon ei rikkunud ka õigusnormi, kui ta tuvastas vaidlustatud otsuses, et liidus asuv vahekohus on kohustatud järgima ja kohaldama liidu konkurentsioigust. Nimelt kinnitas Euroopa Kohus kohtuotsuses Eco Swiss⁷, et ETL artiklid 101 ja 102 on avaliku korra sätted, mida peab oma algatusel kohaldama riigisisene kohus, kes on kohustatud rahuldama vahekohtu otsuse peale esitatud tühistamishagi, kui ta asub seisukohale, et see otsus on nende artiklitega vastuolus. Neid kaalutlusi arvestades ja kuna määrus nr 1/2003 puudutab ETL artiklite 101 ja 102 kohaldamist, otsustas Üldkohus, et riigisisene kohus võib ka rahuldada vahekohtu otsuse peale esitatud tühistamishagi, kui ta on seisukohal, et see otsus on vastuolus määruse nr 1/2003 artikli 9 alusel vastu võetud kohustuste võtmise otsusega.

Kolmandaks lückas Üldkohus tagasi väite, milles kritiseeriti komisjoni nõustumist lõplike kohustustega, kuigi need ei pakkunud sobivat lahendust vastuväidetele seoses territoriaalsete piirangutega. Üldkohus leidis, et komisjon ei teinud selles suhtes ilmset hindamisviga, muu hulgas seoses kohustustega, mis nägid ette gaasi üleandmise koha muutmise mehhanismi.

Neljandaks lückas Üldkohus tagasi väite, mille kohaselt ei järginud komisjon liidu energiapoliitika eesmäärke, mis on ette nähtud ETL artikli 194 lõikes 1.

Selle kohta märkis Üldkohus, et kohustuste võtmise menetluses võib komisjon oma esialgse hinnangu andmisel võtta arvesse eesmäärke, mis on muudel asutamislepingu sätetel, eriti siis, kui ta asub alguses seisukohale, et konkurentsieeskirju ei ole rikutud. Ent välja pakutud kohustuste analüüsimisel piirdub komisjon sellega, et ta kontrollib esiteks, kas need kohustused lahendavad probleemid, millest ta puudutatud ettevõtjat teavitati, ja teiseks, kas see ettevõtja ei ole välja pakkunud vähem piiravaid kohustusi, mis need probleemid sama edukalt lahendavad, kuid arvestades, et menetlus ei saa lõppeda tulemusega, mis on vastuolus asutamislepingute konkreetsete sätetega.

Samuti ja igal juhul ei suutnud hageja tõendada, et lõplikud kohustused olid iseenesest vastuolus energiapoliitika eesmärkide või energiasolidaarsuse põhimõttega.

Viiendaks, mis puudutab väidetavaid menetlusnormi rikkumisi Jamaliga seotud vastuväidete läbivaatamisel, siis ei ole komisjon Üldkohtu hinnangul neid rikkumisi toime pannud, kui ta konsulteeris konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomiteega, nagu see on ette nähtud määruse nr 1/2003 artiklis 14. Nimelt kuigi nõuandekomiteega konsulteerimine on oluline vorminõue, ei saa käesolevas asjas olla tegemist komisjoni tegevusega, mis oleks takistanud sel komiteel kõigist asjaoludest teadlikuna oma arvamust avaldada, ega seega ka rikkumisega, mis võiks mõjutada vaidlustatud otsuse

⁷ 1. juuni 1999. aasta kohtuotsus Eco Swiss, C-126/97.

õigusparasust. Seda arvestades lükkas Üldkohus tagasi ka hageja argumendi, et komisjoni viis turuosalistega konsulteerimisel puudutatud isikud eksitusse.

Kuuendaks lükkas Üldkohus tagasi hageja argumendid, mis puudutasid erinevaid menetlusõiguste rikkumisi menetluses, milles vaadati läbi tema 9. märtsi 2017. aasta kaebus Gazpromi väidetava kuritarvitava tegevuse kohta, ja mis kordasid suurel määral vastuväiteteatise tõstatatud probleeme.

Mis puudutab komisjoni otsust mitte vaadata seda kaebust läbi haldusmenetluses, mis lõppes vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega, siis asus Üldkohus seisukohale, et **käesolevas asjas ei olnud eraldi menetluse alustamine iseenesest õigusvastane**, arvestades komisjoni esitatud legitiimseid põhjusi seoses menetlusökonoomia ja tema sooviga, et asjas, mis oli juba edasijõudnud staadiumis, ei viivitataks uurimist menetluse eseme laiendamisega.

Üldkohus täpsustas siiski, et **kaebuse läbivaatamiseks eraldi menetluse algatamine ei tähenda, et hagejalt võetaks kaebuse esitajana õigus saada vastuväiteteatise mittekonfidentsiaalne versioon ning esitada kirjalikult oma märkused kohustuste võtmise menetluses**. Kuigi kahe paralleelse menetluse toimumist arvestades jättis komisjon ebaselgeks, kas hageja osaleb kohustuste võtmise menetluses ja kas tal on õigus saada vastuväiteteatise ärakiri ning esitada selles menetluses oma märkusi nimetatud dokumendi kohta, ei olnud need asjaolud siiski niisugused, et need oleksid viinud hageja õiguste tegeliku teostamise takistamiseni menetluses, mis lõppes vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega.

MÄRKUS: Üldkohtu lahendi peale võib kahe kuu ja kümne päeva jooksul selle teatavakstegemisest esitada üksnes õigusküsimustes apellatsioonkaebuse Euroopa Kohtule.

MÄRKUS: Tühistamishagiga taotletakse liidu õigusega vastuolus olevate liidu institutsioonide õigusaktide tühistamist. Teatud tingimustel võivad liikmesriigid, Euroopa institutsioonid ja eraõiguslikud isikud esitada Euroopa Kohtule või Üldkohtule tühistamishagi. Kui hagi on põhjendatud, tühistatakse õigusakt. Asjassepuutuv institutsioon peab täitma õiguslõnga, mis õigusakti tühistamisega võib tekkida.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Üldkohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebilehel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamise pildid on kättesaadavad agentuuri [Europe by Satellite](#) kaudu ☎ (+32) 2 2964106